

DIETRICH FISCHER-DIESKAU RICHARD STRAUSS DALAI¹

Richard Strauss: 4 Lieder op.31 (1896) - Dietrich Fischer-Dieskau (8:31)

Richard Strauss: 4 Lieder op.31 (1896)

Költők: 1-3. Carl Busse (1872–1918) 4. Richard Dehmel (1863–1920)

1. Blauer Sommer [00:00](#)

2. Wenn [02:08](#)

3. Weißer Jasmin [04:02](#)

4. Stiller Gang [05:58](#)

(1968, részletek a CD-ről)

Az úgynevezett „új német iskola” a dalkomponálást csak passzióból művelő Liszt Ferenc és Peter Cornelius hagyománnyal szakító fellépésével vette kezdetét. Tény, hogy a számtalan rokon törekvésű utód dalterméséből egyedül Richard Straussé maradt mindmáig élő és ható. Míg a századfordulón működő dalkomponisták – noha a névsor hosszú és tekintélyes – nem vetekedhettek a két újító teljesítményével, Strauss e műfajban alkotott terjedelmes életműve messzemenően betöltötte az iskolateremtők célkitűzéseit. Dalaiból – ez egyébként más dalmesterekre is igaz – a szimfonikus költemények és a zenedrámák mellett az általában véltnél jóval árnyaltabb kép nyerhető alkotójuk személyiségéről. Ebben a bensőséges műfajban ugyanis a zeneszerző feltárulkozó énje többet mutat önmagából, mint az operákban vagy a zenekari művekben.

¹ Muzsika 2015/ 7. Az írás egy 1970-ben megjelent lemezalbum kísérőtanulmányának (Richard Strauss und seine Lieder) fordítása. Az album adatai: Richard Strauss Lieder, Dietrich Fischer-Dieskau, Gerald Moore, EMI Classics, 6 CD, CMS7 63995 2

Univerzális műveltsége éppúgy kifejezésre jut a dalokban, mint a szalonfi magabiztossága, a bajuvár öntudat éppúgy, mint a szókimondó és csibészes humor, a kísérletezés öröme éppúgy, mint a zeneszerző-virtuóz fölényes mesterségbeli tudása, amelyet mintegy fél kézzel is tudott alkalmazni. De tükröződik bennük a gyönyör szerelmesének hol rokonszenves, hol taszító portréja is. Ellentmondások egész gyűjteménye tehát, ami Strauss személyiségét olyan összetetté teszi. A dalok e színgazdagságnak hű lenyomatai.

A hanglemeznek köszönhetően mindez most ténylegesen a fülünk által érzékelhető. Hallhatjuk, miként bukkan elő a mindenkori alkotókorszak nagyobb formái közül az adott időpontban éppen előnyben részesített komponálási mód. A Guntram vagy a Feuersnot korszakának hűséges wagneriánusa a dalműfaj jóval szűkösebb keretei között is gátlástalanul alkalmazza a patetikus kifejezésmódot. Az 1905 és 1908 közötti zenedrámák disszonáns, csupa ideg nyelve éppúgy visszaköszön, mint A rózsalovag delíriumig fokozódó szépségkultusza, vagy a bensőségebb kamarazenei stílus felélesztésére való törekvések az 1910-es és '20-as évek első felében.

Még Hugo Wolf Mörike-kötete előtt, 1885-ben jelent meg az op. 10, amelyben a nyolc Hermann von Gilm-megzenésítés között már olyan slágerdarab található, mint a *Zueignung* (Ajánlás). A következő három opus (15, 17, 19) tizenhat dala Adolf Friedrich von Schack verseire készült: a feszült és erőteljes *Aus den Liedern der Trauer* (A gyász dalaiból) mellett az elegáns *Ständchen* (Szerenád), mely utóbbiból több zongorista is szóló-átíratot készített a maga számára. E problémátlan elegancia bár tetszetős, nem mindig hat valódinak, a zongoraszólam burjánzó arabeszkjei ott is gyakran simaságot hazudnak, ahol nincs.

De ne hagyjuk magunkat megtéveszteni. Ezek közvetlen szomszédságában remekmű található, a Michelangelo-versre készült *Madrigal* (Alázattal hajtom nyakam igába), melynek különleges volta – mivel nélkülözi a „tipikus” Strauss barokkos jegyeit – eddig észrevétlen maradt.

Alexander Ritter, a barát és mentor ötlete volt az op. 21-es gyűjtemény címe: *Schlichte Weisen* (Egyszerű dalok), amelyet Reger is átvett abban a reményben, hogy az akkortájt az előadó elé egyre magasabb művészi követelményeket állító mūdallal szembe tud állítani valami házi zenélés céljára

alkalmasat. Ám, mint azt a Felix Dahn verseire komponált Strauss-dalok szemléltetik, a továbbiakban a professzionális nehézségi fok fikarcnyit sem változott. Az op. 22-es *Mädchenblument* (Leányok virágalakban) hallgatva már az első ütemeknél kiderül: nem állja meg a helyét, hogy ez csak „érzelgős” zene lenne. Megállapítható viszont, milyen közel kerül itt Strauss Othmar Schoeck analitikus, áttetsző harmóniavilágához.

Az op. 26-ban a Schumann-megzenésítések óta először ismét feltűnik Nikolaus Lenau szenvedélyes költészete a zongorakíséretes dal történetében - bizonyára nem függetlenül a Don Juan szimfonikus költemény alapjául szolgáló irodalmi mintától.

Az op. 27 John Henry Mackay verseire írt két darabja meghozta a dalkomponista Strauss számára az igazi közönségsikert. És ha a *Heimliche Aufforderungban* (Titkos felhívás) a szerző netalán túl pazarlóan élt is profizmusával a hatáskeltésben, a siker minden esztétikai fenntartást elhallgattat.

Az op. 29-nek Otto Julius Bierbaum költészete adja meg a jellegét. A *Traum durch die Dämmerung* (Alkonyi álom) kíséretének ostinato mozgása és nemes dallama olyan sikerült egységet alkot, mely máig méltán élvezi a zenei világ csodálatát.

Az op. 32 – benne a tenorok egykor kedvelt repertoárdarabja, az *Ich trage meine Minne* (Mindenhol velem van szerelmed) – teljességgel elszakadni igyekszik Brahms, Wolf, Pfitzner szellemi hitvallásától. A *Jugendstil* és az *Überbrettl* a szellemi és ízlésbeli forrásvidéke az ilyen szalonhasználatra szánt csemegéknek.

Közben egészen zseniális darabok születnek: például a Detlev von Liliencron versére írott *Sehnsucht* (Vágyakozás), amely a maga könnyen megjegyezhető frázisaival már-már Pfitzner rivális dalának elsőségét veszélyezteti. Egyáltalán, Liliencron! A költészet e megtisztítóját senki úgy nem értékelte és szólaltatta meg, mint Strauss, akár elmélkedő a hangvétel, mint a *Glückes genugban* (Hiánytalan boldogság), akár komédiázó, mint a *Bruder Liederlichben* (Züllött fráter).

Az op. 36-ban a Klopstock versére írt *Das Rosenband* (Szerelmi kötelék) rokokó manírja, ironikus mesterkéltsege vonja magára a figyelmet, szemben Schubert stílushű, közvetlen hangú megzenésítésével. Épp fordítva áll a dolog a másik

Klopstock-vers, az *An Sie* (Hozzá) esetében, ahol Schubert harmóniailag bonyolultabb megközelítése kevésbé bizonyul hatásosnak, mint a straussi dallamból áradó boldogság.

Nagyjából egy időben Gustav Mahlerrel támadt emberi és zenei ellentétével Strauss is megzenésített szövegeket A fiú csodakürtje gyűjteményből, bár egészen más jellegűeket, de nem kevésbé biztos kézzel válogatva. Strauss külön érdeme, hogy felfigyelt Clemens Brentano eredeti költeményeire is: ezek megzenésítései dalművészetének legbensőségesebb, legihletettebb darabjai közé tartoznak.

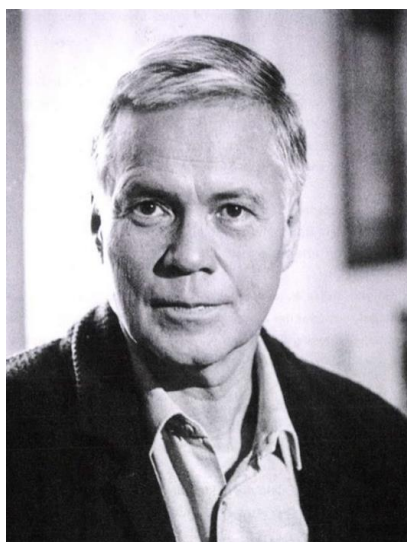
Egyre virtuózabbá válik modulációs tudása, mint azt a basszusra írt nagyszerű *Im Spätboot* (Éjszakai hajójarat) is bizonyítja.

Strauss a Berlini Opera első karmestereként kortársainál élénkebben érdeklődött a lírai költészet újabb törekvései iránt. A *Der Arbeitsmann*ban (A munkás) magas közhivatali státusza ellenére magáévá teszi a költő, Richard Dehmel társadalmi elkötelezettségét és fenyegető, hősi hangon követel több szabadidőt a munkások számára. A *Lied an meinen Sohn*ban (Ének fiamhoz) a forradalmi lelkületnek tajtékzó akkordhullámok hivatottak biztatást adni. A zeneszerző iróniája pengeélessé válik a *Das Lied des Steinklopfers*ben (A kőtörő dala). Érdekes visszahatásnak lehetünk itt tanúi: azt a Bartók-féle száraz ostinato-stílust veszi elő újra, amelyben nem sokkal korábban a Zarathustrával ő maga mutatott zeneszerzői utat. Máig nem szűnt meg az egyébként szükségtelen találgatás, vajon *Dehmel Befreit*ében (Elengedlek) férfi vagy nő-e a megszólaló, illetve a megszólított. Strauss itt a magánszféra intimitását az énekszólám pátoszával egyenlíti ki, amelyet az operán iskolázott hang bátran a hatás szolgálatába állíthat.

De az a mámorító korszak, amikor a Salome és az Elektra elemi erővel rátört a világra, éppenséggel nem nélkülözi a halk és finom árnyalatokat sem. Az olyan dalok, mint a *Freundliche Vision* (Kedves látomás) és a *Winterweihe* (Téli napokon) bensőséges, visszafogott megközelítést igényelnek.

Kromatikájával nyűgöz le a *Blindenklage* (A vak ember panasza), jelezvén, hogy 1906-ban a zenedrámák számára kiképzett hang technikája az énekelhetőség határainak a végsőig való kiterjesztése által gyakorlatilag Alban Berg első dalsorozatának közelébe érkezett. Ugyanez mondható el a Heinéig ismeretlen

megrészegültségről a *Frühlingsfeier*ban (Tavasziünnep). Ez utóbbi Az árnyék nélküli asszony sólyommonológijához készíti elő az utat. A melizmatika megjelenésével a dalok egyre határozottabban a tiszta zene felé fordulnak, mint például az op. 69 *Das ist ein schlechtes Wetter*ének (Cudar idő van odakinn) arabeszkjeiben, vagy a szintén Heine-versre írt, zenekari változatban is létező *Die heiligen drei Könige* (A három napkeleti királyok) Ariadne-nyelvében.

Dietrich Fischer-Dieskau

Különleges figyelmet érdemel az a kifinomult technika, amelyet Strauss a düh elemi indulatából született *Krämerspiegel* (Kalmártükör) zongorakíséretében alkalmaz. A kiadó illetlen követelőzésére végül leszállított album a zeneszerző megleckéztetésnek szánt és a megrendelő által máig nehezményezett nyilvános tréfája, Alfred Kerr hajmeresztő szövegírói segédletével. Ami a már említett zongoraszólamot illeti, az kétségtelenül a legterjedelmesebb, amit a korai *Burleske* után Strauss valaha e hangszerre bízott. A Schumann *Dichterliebe*jére emlékeztető kibővült köz- és utójátékok egyik témája utóbb a *Capriccióban* jut kiemelt szerephez.

Végül a sokat megzenésített Goethe is feltűnik. Strauss – e tekintetben Hugo Wolfhoz hasonlóan – inkább Goethe fergeteges rosszkedvét juttatja szóhoz, a gondolatokat megannyiszor a saját és mások műveiből vett humoros zenei idézettel megvilágítva, mint már korábban a *Krämerspiegel*ben.

A Friedrich Rückert öregséglírája ihlette op. 87 dalai, köztük a két utolsó versszak elhagyásával Schubert által (*Greisengesang*) is megzenésített *Vom*

künftigen Alter (Az eljövendő öregségről) című, már a *Négy utolsó ének* letisztult hangját előlegezik, a gyors dalrészek összetettsége ellenére.

Joseph Weinheber lírája utoljára még szemlélődő zenére inspirálta Strausst. Ebben testet ölt mindaz, ami számunkra e dalkincset olyan értékessé teszi.

A művészi tudás és az érzékek egyaránt szóhoz jutnak itt. Az elkoptatott – és gyakran a humortalanság értelmében használt – „német bensőségességtől” Strauss jótékony távolságot tartott, nem élván a lelki létezés tematikájának utolsó cseppig való kifacsarásával.

Ha van valami, amit a könyvtárában fennmaradt versesköteteinek ceruzás bejegyzéseit olvasgatva sajnálhatunk, az az, hogy milyen sok alkotói elképzelése maradt megvalósítatlan.

„Az embernek része, hogy örvendezzen az ő munkájának” – a dalokra vonatkoztatva ez Strauss művének is méltó dicsérete lehet.

Lilik Laura fordítása

FÜGGELÉK

DIETRICH FISCHER-DIESKAU RICHARD STRAUSS DALFELVÉTELEIBŐL

Richard Strauss: 5 Lieder op.47 (1900) Dietrich Fischer-Dieskau (20:16)

Richard Strauss: 6 Lieder op.17 (1887) - Dietrich Fischer-Dieskau (14:08)

1. Seitdem dein Aug' in meines schaute **00:00**
2. Ständchen **01:37** (orch: Felix Mottl 1895)
3. Das Geheimnis **03:57**
4. Aus den Liedern der Trauer No. 2 **06:12**
5. Nur Mut! **08:18**
6. Barcarole **11:36**

EMI 1967

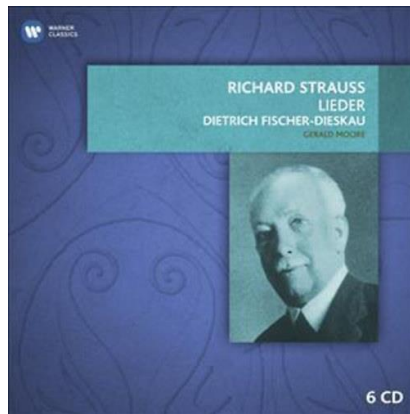
Richard Strauss: 5 Lieder op.46 (1900) 5 Gedichte von Friedrich Rückert - Dietrich Fischer-Dieskau (13:43)

Richard Strauss: 4 Lieder Op. 27 (1894)

- 00:00** 1. Ruhe, meine Seele! (orch: Strauss 1948)
- 03:41** 2. Cäcilie (orch: Strauss 1897)
- 05:48** 3. Heimliche Aufforderung (orch: R. Heger 1929–1933)
- 09:18** 4. Morgen! (orch: Strauss 1897)

Költök: 1. Karl Henckell (1864–1929) 2. Heinrich Hart (1855–1906) 3. John Henry Mackay (1864–1933) 4. John Henry Mackay (1864–1933)

EMI 1966

Richard Strauss: 8 Lieder on poems by Richard Dehmel (1863–1920) Dietrich Fischer-Dieskau / Moore (12:20)

Richard Strauss: 6 Lieder Op. 19 aus „Lotosblätter” (1888)
Költő: Adolf Friedrich von Schack (1815–1894)

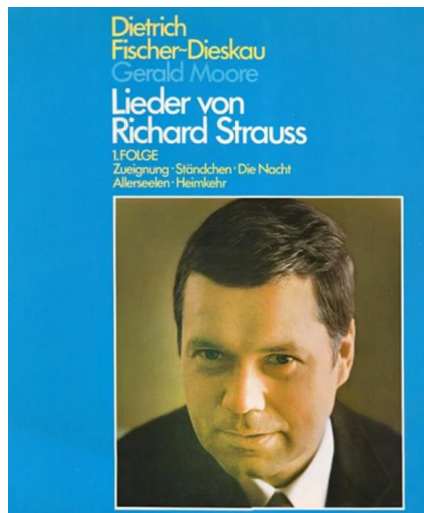
1. Wozu noch, Mädchen, soll es frommen [00:00](#)
2. Breit' über mein Haupt dein schwarzes Haar [01:40](#)
3. Schön sind, doch kalt die Himmelssterne [03:24](#)
4. Wie sollten wir geheim sie halten [05:13](#)
5. Hoffen und wieder verzagen [07:02](#)
6. Mein Herz ist stumm, mein Herz ist kalt [09:34](#)
EMI 1968

Richard Strauss: 2 Lieder op.26 (1891) - Dietrich Fischer-Dieskau (5:00)

Költő: Nikolaus Lenau (1802–1850)

1. [Frühlingsgedränge](#) [00:00](#)
2. [O wärst du mein](#) (01:49)
EMI 1968

Richard Strauss: 5 Lieder op.15 (1886) - Dietrich Fischer-Dieskau (11:47)

Richard Strauss: 5 Lieder Op. 15 (1886)

Költök: 1. Michelangelo Buonarroti (1475–1564) 2-5., Adolf Friedrich von Schack (1815–1894)

1. Madrigal [00:00](#)
2. Winternacht [02:51](#)
3. Lob des Leidens [04:54](#)
4. Aus den Liedern der Trauer No. 1 [07:13](#)
5. Heimkehr [09:02](#)

Richard Strauss: 8 Lieder op.10 (1885) Gedichte aus "Letzte Blätter" - Dietrich Fischer-Dieskau (20:13)

Richard Strauss: 8 Lieder op.10 (1885) Gedichte aus „Letzte Blätter“

Költő: Hermann von Gilm (1812–1864)

1. Zueignung [00:00](#) (orch: Strauss 1940 & R. Heger 1932)
2. Nichts [02:02](#)
3. Die Nacht [03:28](#)
4. Die Georgine [06:08](#)
5. Geduld [09:46](#)
6. Die Verschwiegenen [14:28](#)
7. Die Zeitlose [15:29](#)
8. Allerseelen [17:00](#) (orch: R. Heger 1932)

Richard Strauss: 5 Lieder op.46 (1900) 5 Gedichte von Friedrich Rückert - Dietrich Fischer-Dieskau (14:50)

Richard Strauss: 5 Lieder op.46 (1900) 5 Gedichte von Friedrich Rückert

Költő: Friedrich Rückert (1788–1866)

1. Ein Obdach gegen Sturm und Regen [00:00](#)
2. Gestern war ich Atlas [01:54](#)
3. Die sieben Siegel [04:31](#)
4. Morgenrot [06:37](#)
5. Ich sehe wie in einem Spiegel [09:50](#)

EMI 1969

Richard Strauss: 5 Lieder op.48 (1900) - Dietrich Fischer-Dieskau (10:41)

Richard Strauss: 5 Lieder op.48 (1900)

Költők: Otto Julius Bierbaum (1864–1929) 2, 3, 4, 5. Karl Henckell (1865–1910)

1. Freundliche Vision** [00:00](#) (orch: Strauss 1918)
2. Ich schwebe [02:46](#)
3. Kling! [04:44](#)
4. Winterweihe [06:11](#) (orch: Strauss 1918)
5. Winterliebe [08:53](#) (orch: Strauss 1918)

EMI 1969

**

Richard Strauss - Madrigal - Dietrich Fischer-Dieskau (1967) (2:52)

Madrigal, op. 15, no.1 (Költő: Michelangelo)

Dietrich Fischer-Dieskau-ének, Gerald Moore-zongora

EMI, 1967

Richard Strauss: 5 Lieder op.21 (1888) "Schlichte Weisen" - Dietrich Fischer-Dieskau

(9:37)

Richard Strauss: 5 Lieder Op.21 (1888) „Schlichte Weisen”

Költö: Felix Dahn (1834–1912)

1. All mein' Gedanken [00:00](#)
2. Du meines Herzens Krönelein [01:06](#)
3. Ach Lieb, ich muß nun scheiden [03:00](#)
4. Ach weh mir unglücklichem Mann [04:51](#)
5. Die Frauen sind oft fromm und still [06:52](#)

Richard Strauss: 5 Lieder op.32 (1896) - Dietrich Fischer-Dieskau (12:57)

Richard Strauss: 5 Lieder op.32 (1896)

1. Ich trage meine Minne [00:00](#) (orch: R. Heger 1933/35)

2. Sehnsucht [02:07](#)

3. Liebeshymnus [06:22](#) (orch: Strauss 1897)

4. O süßer Mai [08:36](#)

5. Himmelsboten [10:09](#)

- Költők: 1. Karl Henckell (1864–1929)
2. Detlev von Liliencron (1844–1909)
3. Karl Henckell (1864–1929)
4. Karl Henckell (1864–1929)
5. Des Knaben Wunderhorn
EMI 1968

Richard Strauss: 5 Lieder op.69 (1918) "Fünf Kleine Lieder" - Dietrich Fischer-Dieskau (11:35)

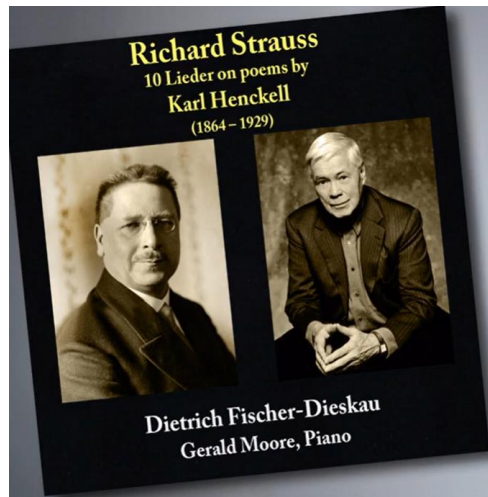
Richard Strauss: 5 Lieder op. 69 (1918) „Fünf Kleine Lieder”

Költők: 1-3. Achim von Arnim (1781–1831) 4-5. Heinrich Heine (1797–1856)

1. Der Stern **00:00**
 2. Der Pokal **01:49**
 3. Einerlei **03:01**
 4. Waldesfahrt **05:34**
 5. Schlechtes Wetter **09:07**
- EMI 1969

Gedenkkonzert für Dietrich Fischer-Dieskau (1:37:45)

Koncert Dietrich Fischer-Dieskau (1925–2012) halálának 10. évfordulója alkalmából Felix Mendelssohn Bartholdy, Franz Schubert, Robert Schumann, Johannes Brahms, Gustav Mahler, Hugo Wolf és Richard Strauss dalaiból válogatva. Közreműködik: Christiane Libor-szoprán, Marie Seidler-mezzoszoprán, Zhuohan Sun-tenor, Thomas Hampson -bariton és Hartmut Höll -zongora

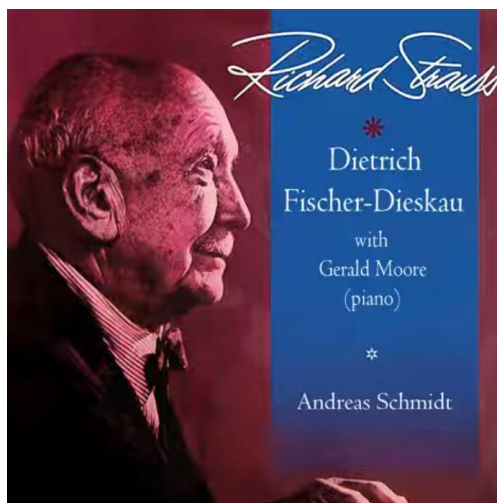

Richard Strauss: 10 Lieder on poems by Karl Henckell (1864-1929) Dietrich Fischer-Dieskau (24:36)

Karl Friedrich Henckell (1864. április 17., Hannover – 1929. július 30., Lindau) német író, költő és kiadó volt. Richard Strauss (1864–1949) tíz Henckell-verset zenésített meg az 1894–1906 közötti időszakban. Az elsőt 1894-ben írta, a „Peace, my soul!” (Nyugodj meg, lelkem).

- 00:00** 01. Ruhe, meine Seele! Op. 27, No. 1 (1894) (orch: Strauss 1948)
03:41 02. Ich trage meine Minne op.3 2, No. 1 (1896) (orch: Robert Heger 1933/35)
05:49 03. Liebeshymnus op. 32, No. 3 (1896) (orch: Strauss 1897)
08:03 04. O süßer Mai op. 32, No. 4 (1896)
09:36 05. Ich schwebe op.48, No. 2 (1900)
11:35 06. Kling! op. 48, No. 3 (1900)
13:01 07. Winterweihe op. 48, No. 4 (1900) (orch: Strauss 1918)
15:44 08. Winterliebe op. 48, No. 5 (1900) (orch: Strauss 1918)
17:30 09. Das Lied des Steinklopfers op.49, No. 4 (1901)
20:12 10. Blindenklage op.56, No. 2 (1906)

EMI 1968 – 1969

Richard Strauss: 3 Lieder op.88 (1933/42) Dietrich Fischer-Dieskau - Schmidt (8:51)

Richard Strauss: 3 Lieder op.88 (1933/42)

Költők: 1. Johann Wolfgang von Goethe (1749–1832) 2-3. Josef Weinheber (1892-1945)

1. Das Bächlein (1933) **00:00** (orch: Strauss 1935)

2. Blick vom oberen Belvedere (1942) **02:00**

3. Sankt Michael*** (1942) **05:30**

Dietrich Fischer-Dieskau-ének, Gerald Moore - zongora
EMI 1970

Andreas Schmidt-ének (3)*** Rudolf Jansen-zongora

Richard Strauss: Drei Liebeslieder (1878/80/83) Dietrich Fischer-Dieskau - Schmidt (7:31)

Richard Strauss: 6 Lieder op.37 (1896/98) Dietrich Fischer-Dieskau - Andreas Schmidt (15:18)

Richard Strauss: 6 Lieder op.37 (1896/98.)

1. Glückes genug **00:00**

2. Ich liebe dich **02:13** (orch: Strauss 1943)

3. Meinem Kinde **04:16** (orch: Strauss 1897)

4. Du bist mein Auge** **06:32** (orch: Strauss 1933)

5. Herr Lenz **10:03**

6. Hochzeitlich Lied **11:13**

Dietrich Fischer-Dieskau-ének, Gerald Moore -zongora
EMI 1968

Andreas Schmidt-ének**(4) Rudolf Jansen-zongora

A dalok szövegírói: 1. Detlev von Liliencron (1844–1909) 2. Detlev von Liliencron (1844–1909) 3. Gustav Falke (1853–1916) 4. Richard Dehmel (1863–1920) 5. Emanuel von Bodman (1874–1946) 6. Anton Lindner (1874–1929)

RCA 1998

Richard Strauss: 5 Lieder op.41 (1899) Dietrich Fischer-Dieskau - Elisabeth

Schwarzkopf (14:34)

Richard Strauss: 5 Lieder op.41 (1899)

1. Wiegenlied (Lullaby)** **00:00** (orch: Strauss 1900)

2. In der Campagna **04:20**

3. Am Ufer **06:47**

4. Bruder Liederlich **09:13**

5. Leise Lieder **12:09**

Dietrich Fischer-Dieskau-ének, Gerald Moore-zongora
EMI 1969

Elisabeth Schwarzkopf-ének** (1), Gerald Moore-zongora**

Album: Songs You Love EMI 1957 (Remastered 2006)

Rudolf Jansen-zongora **

RCA 1998**

A dalok szövegírói 1. Richard Dehmel (1863–1920) 2. John Henry Mackay (1864–1933) 3.
Richard Dehmel (1863–1920) 4. Detlev von Liliencron (1844–1909) 5. Christian Morgenstern
(1871–1914)

Richard Strauss: 3 Lieder op.43 (1899) Dietrich Fischer-Dieskau - Felicity Lott (10:34)

Richard Strauss: 3 Lieder op.29 (1895) - Dietrich Fischer-Dieskau - Rita Streich (8:23)

Richard Strauss: 3 Lieder Op.29 (1895) Versek: Otto Julius Bierbaum (1865–1910)

1. Traum durch die Dämmerung **00:00** (orch: R. Heger 1935)

2. Schlagende Herzen** **02:56**

3. Nachtgang **05:37**

Dietrich Fischer-Dieskau-ének, Gerald Moore-zongora
EMI 1968 Soprano: Rita Streich** (2) Piano: Günther Weissenborn** DG 1961**
RCA 1998

Richard Strauss: 6 Lieder op.56 (1906) - Dietrich Fischer-Dieskau (20:10)

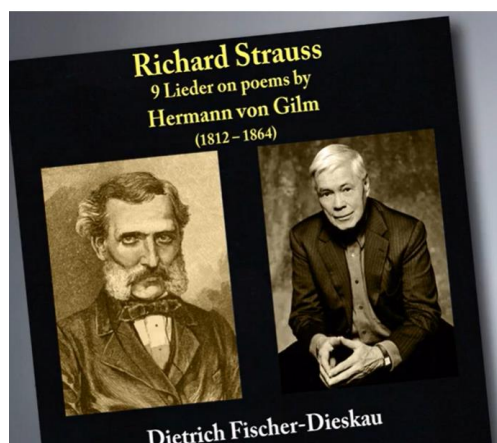
Richard Strauss: 6 Lieder op.56 (1906)

1. Gefunden **00:00**
2. Blindenklage **01:58**
3. Im Spätboot **06:21**
4. Mit deinen blauen Augen **10:18**
5. Frühlingsfeier* **11:51** (orch: Strauss 1933)
6. Die heiligen drei Könige aus Morgenland (Weihnachtsidyll) **15:12** (orch: Strauss 1933)

A megzenésített dalok költői:

1. Johann Wolfgang von Goethe (1749–1832)
2. Karl Henckell (1864–1929)
3. Conrad Ferdinand Meyer (1825–1898)
- 4-6. Heinrich Heine (1797–1856)

EMI 1969

Richard Strauss: 9 Lieder on poems by Hermann von Gilm (1812–1864) Dietrich Fischer-Dieskau / Moore (23:33)

Hermann von Gilm (1812–1864) osztrák ügyvéd és költő volt. Innsbruckban született, és ott tanult jogot. 1840-től köztisztviselőként dolgozott Schwazban, Bruneckben és Roveretóban. 1846-tól Bécsben dolgozott. Richard Strauss számos Sophienlieder-ét megzenésítette. Richard Strauss (1864–1949) Gilm kilenc versét zenésítette meg 1885-ben. Nyolc dal, op. 10 (1885), versek az „Utolsó levelek” című műből.

00:00 01. Zueignung (orch: Heger 1932 / Strauss 1940)

02:02 02. Nichts

03:28 03. Die Nacht

06:08 04. Die Georgine

09:46 05. Geduld

14:28 06. Die Verschwiegenen

15:29 07. Die Zeitlose

17:00 08. Allerseelen (orch: Heger 1932)

EMI 1967

20:12 09. Wer hat's getan (1885) (Lieder Ohne Opuszahl)
„Published in 1974”

Dietrich Fischer-Dieskau-ének, Aribert Reimann -zongora
EMI 1970

Richard Strauss: 10 Lieder on poems by Karl Henckell (1864-1929) Dietrich Fischer-Dieskau (38:36)

Karl Friedrich Henckell (1864. április 17., Hannover – 1929. július 30., Lindau) német író, költő és kiadó volt. Richard Strauss (1864–1949) tíz Henckell-verset zenésített meg az 1894–1906 közötti időszakban. Az első 1894-ben írta, a „Béke, lelkem!” (Nyugodj meg, lelkem).

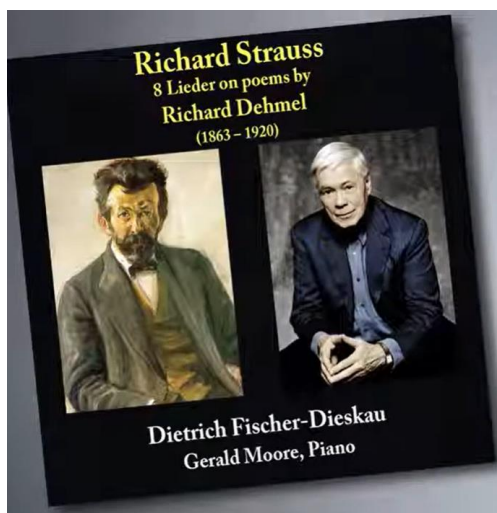
00:00 01. Ruhe, meine Seele! Op.27, No1 (1894)

03:41 02. Ich trage meine Minne op.32, No.1 (1896)

05:49 03. Liebeshymnus op.32, No.3 (1896)

08:03 04. O süßer Mai op.32, No.4 (1896)

- 09:36** 05. Ich schwebe op.48, No.2 (1900)
11:35 06. Kling! op.48. No.3 (1900)
13:01 07. Winterweihe op.48 No.4 (1900)
15:44 08. Winterliebe op.48, No.5 (1900)
17:30 09. Das Lied des Steinklopfers op.49, No.4 (1901)
20:12 10. Blindenklage op.56, No.2 (1906)

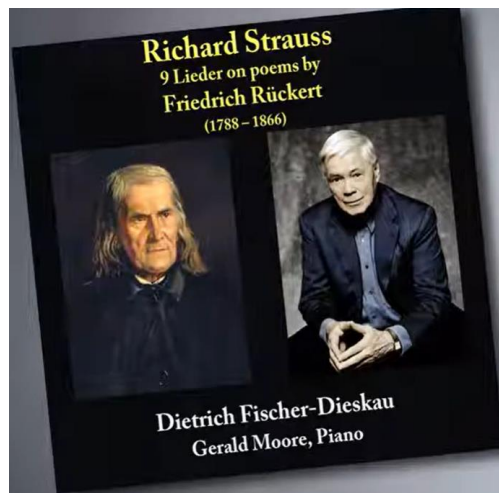

Richard Strauss: 8 Lieder on poems by Richard Dehmel (1863-1920) Dietrich Fischer-Dieskau / Moore (33:59)

Richard Fedor Leopold Dehmel (1863. november 18. – 1920. február 8.) német költő és író volt. Richard Strauss (1864–1949) Dehmel 11 versét zenésítette meg az 1896–1901 közötti időszakban. Tíz dalt énekhangra és zongorára, valamint egy dalt énekhangra és zenekarra vagy kamarazenekarra. Dietrich Fischer-Dieskau mindössze 8 dalt vett fel Dehmel verseiből.

- 00:00** 1. Stiller Gang op.31, No.4 (1896)
01:32 2. Leises Lied op.39, No.1 (1898)
04:02 3. Der Arbeitsmann op.39, No.3 (1898) (orch: Strauss 1918/40)
07:30 4. Befreit op.39, No. 4 (1898) (orch: Strauss 1933)
11:57 5. Lied an meinen Sohn op.39, No. 5 (1898)
15:51 6. Am Ufer op. 41, No.3 (1899)
18:17 7. Waldseligkeit op.49, No.1 (1901) (orch: Strauss 1918)
20:49 8. Notturmo op.44, No. 1 for Voice, Violin and Orchestra (1899)

Otto Singer Jr. (1863–1931) énekhangra, hegedűre és zongorára írt redukciója (1899) Bariton:
 Dietrich Fischer-Dieskau Zongora: Aribert Reimann Hegedű: Kolja Blacher (a Berlini
 Filharmonikusok koncertmestere)
 EMI 1968 / 1969

Richard Strauss: 9 Lieder on poems by Friedrich Rückert (1788–1866) Dietrich Fischer-Dieskau / Moore (34:51)

Friedrich Rückert (1788. május 16. – 1866. január 31.) német költő, műfordító, valamint arab és keleti nyelvek professzora volt. Richard Strauss (1864–1949) Rückert 10 versét zenésítette meg az 1898–1929 közötti időszakban. (9 dalt énekhangra és zongorára, valamint 1 dalt énekhangra és zenekarra). Dietrich Fischer-Dieskau Rückert énekhangra és zongorára írt verseiből mindössze 9 dalt vett fel.

00:00 1. Anbetung op.36, No 4 (1898)

04:24 2. Ein Obdach gegen Sturm und Regen No.1

06:18 3. Gestern war ich Atlas No.2

08:55 4. Die sieben Siegel No.3

11:01 5. Morgenrot No.4

14:14 6. Ich sehe wie in einem Spiegel No.5

EMI 1969

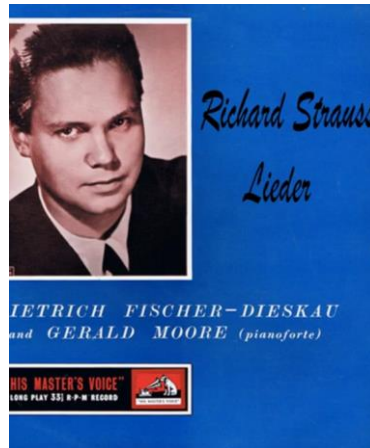
„Drei Gesänge op. 87 (1929)“

19:13 7. Vom künftigen Alter No.1

25:01 8. Und dann nicht mehr No.3

30:31 9. Im Sonnenschein No.4

EMI 1970

Richard Strauss: 5 Lieder op.46 (1900) 5 Gedichte von Friedrich Rückert - Dietrich Fischer-Dieskau (14:50)

Richard Strauss: 5 Lieder op.46 (1900) 5 Gedichte von Friedrich Rückert

Költö: Friedrich Rückert (1788–1866)

1. Ein Obdach gegen Sturm und Regen [00:00](#)
2. Gestern war ich Atlas [01:54](#)
3. Die sieben Siegel [04:31](#)
4. Morgenrot [06:37](#)
5. Ich sehe wie in einem Spiegel [09:50](#)

EMI 1969

Richard Strauss: 5 Lieder op.69 (1918) „Fünf Kleine Lieder" - Dietrich Fischer-Dieskau (11:35)

Fünf Kleine Lieder

Versek: 1-3. Achim von Arnim (1781–1831) 4-5. Heinrich Heine (1797–1856)

1. Der Stern [00:00](#)
2. Der Pokal [01:49](#)
3. Einerlei [03:01](#)
4. Waldesfahrt [05:34](#)
5. Schlechtes Wetter [09:07](#)

EMI 1969

DR. ÓKOVÁCS SZILVESZTER KÖZELMÚLTBAN MEGJELENT KÖNYVÉRŐL

Dietrich Fischer-Dieskau-kötettel jelentkezett az OPERA főigazgatója A kiváló 20. századi német bariton és karmester, a II. világháború utáni időszak egyik legkiemelkedőbb dalénekesének az opera műfajához fűződő viszonyát elemzi DFD100 Színe & fonákja című legújabb kötetében dr. Ókovács Szilveszter. A Dietrich Fischer- Dieskau születésének centenáriuma alkalmából megjelent kötet a sokoldalú művész számos, korábban kiadatlan grafikáját is tartalmazza, valamint foglalkozik munkásságának magyar vonatkozásaival is.

Dietrich Fischer-Dieskau nemcsak a 20. század második felének egyik legjelentősebb dalénekes volt, hanem operai szerepei és előadói magatartása révén a műfaj egyik megújítójának is tekinthető, aki kivételes precizitással, rendkívüli zeneelméleti tudással és intellektuális mélységgel formálta meg szerepeit. A DFD100 Színe & fonákja című könyv részletesen vizsgálja az énekes főbb operai alakítását azok egy-egy felvételén keresztül – Mozart Don Giovanni-jától Verdi Macbeth-jén át Strauss Arabellájáig –, és bemutatja, miként formálta az operai szerepek értelmezését a szöveg és zene szoros összefonódásának elmélyítésével. A mintegy 300 oldalas kötet további különlegessége, hogy tartalmazza az énekes csaknem hetven, utazásai alkalmával készített grafikáját, emellett egy teljes operai „Dieskaugráfia”-t, valamint szerepeinek és operaelőadásainak teljes jegyzékét. A Magyar Állami Operaház gondozásában megjelent kiadvány kitér Fischer-Dieskau művészetének magyar vonatkozásaira is, különösen arra, ami Kodály és Bartók műveinek előadását illeti, valamint tartalmazza budapesti fellépéseinek recenzióit is. A kötet végén található QR-kód segítségével Dietrich Fischer-Dieskau több felvétele is meghallgatható, közülük az 1973-as Erkel színházi dalestje Szvjatoszlav Richterrel, 1960-as londoni Kodály-estje, valamint Bartók A kékszakállú herceg vára című operájának több felvétele magyar és német nyelven is.

Dr. Ókovács Szilvesztert csaknem négyévtizedes elmélyült, személyes kötődés fűzi Dietrich Fischer-Dieskau munkásságához: fiatal énekes hallgatóként Fischer-Dieskau felvételei inspirálták pályaválasztásában, majd 2022-es doktori disszertációját is e témára alapozta. Ez a személyes vonatkozás teszi különösen élővé és hitelessé a könyvet, amely nemcsak tisztelgés is egy olyan művész előtt, aki a zenei előadásmód és értelmezés fejlődésére is nagy hatással volt, hanem ajánlás is az elkövetkező énekes generációknak.

Nagy utazás – Fischer-Dieskauval

ÓKOVÁCS SZILVESZTER

Nem ma történt, '92 nyarán. Unokatesóm szerzett polaroid gépet két, azaz 2 db papírral. Igazi dupla csövű! A másfél szobás veszprémi panel érdes padlószőnyegére vetettem magam, huszonvalahány cédé közé. Kínos az egész, milyen arcot vághattam, milyen pózban, remélem, nem kétszikos melegítőben, de az ünneplő is ciki. És nem gyerek, hanem már 22 éves... gyerek.

Nincs meg a másik fotó, csak az emlék szembesít a pillanattal, amikor istenítéletre hagytam, hogyan tovább az éneklet frontján, és ronggyá hallgatott lemezekkel övezve sorsomat egy távoli ismeretlenre bízam. Döntsön ő! – gondoltam, tán túl sok mesére nézve túl sok Hollywoodot. Kiskubiztam berlini címét egy drága bolti *Ki kicsodából*, és ment is postára, ment s(z)erényen a vigorgórs-lemez polaroid, érettségi tudással megtalpalt angol levél meg egy kazi, pár sikerültebbnek gondolt környékálással...

Miért épp Dietrich Fischer-Dieskau? Őt évet úszom vissza a rendszerváltás hinaras-papjános idejében. 1987 januárja komoly havat hozott. A zeneiskola – exszakszervezeti székház – ablakába sárgán tükrözte a lámpafényt a Lenin-ligeti hótakaró. Gimnazistaként, aki feltörekvő dzsessz-rock bandájában akart csak jobban énekelni – hagyjuk, sznobéria volt –, szabadabban mozogtam, tanárom este kezembe nyomott egy Eterna-lemezt, hallgassam a 7-es dalt, majd hozzam órára. Ő elpattant, én meg benyomultam az üres tanáriba. Finoman ropogni kezdett, ahogy kell, az *Auf dem Flusse* (a *Winterreise* ciklusból), első kopogó zongoraütései után leoltottam a villanyt. Meghatározhatatlan hangfaj énekelt, oly gömbölyűn, mintha egy óriásléggömb töltötte volna meg a helyiséget, kidudorodva az ablakokon is. Nem győzte őt a mikrofon és az elnyűtt szedőfej meg a hangszóró eléggé szeretni! A Lenin-liget sötétjéből Schuberthez repültem, és egy kicsit Nyugat-Németországba, ahol a szépségnek ilyen művészek és így adózhatnak.

Az a durva, hogy nem túlzok. Kimerített az az öt perc, fordult velem a világ. A pompás Lovassyban leráztam magamról a jogi pálya felé rángató fakultációkat, zeneelmélet, zongora váltotta azokat. Mit akartam innentől? Operát? De hisz még nem is voltam az Operaházban! Dalénekesnek lenni? Az meg

mi? Mindenesetre kibeleztem a könyvtárat, bújtam a rádiót, és bárki tanított hivatalosan, nekem mindig volt egy végtelen privát kurzusom is: vele.

Közben értesítés a postáról, a csomagba egy halom elpét és cédét pakolt, plusz dedikált fotó kedves sorokkal, folytasam csak! És Zalakarosról adták fel, hogy vámja se legyen... ez milyen? És jött a Zeneakadémia, jött az opera szak is, a diploma. A Liszt Ferenc téri nagyteremtől a *Winterreise*-ével búcsúztam, Schubert kétszázadik születésnapján, szinte napra tíz évre attól a varázsos veszprémi januártól.

A törölmetszett kultúrember felvételei, könyvei révén áttanultatta velem négy évszázad vokalitását. Újabb huszonöt év elteltével az ő (néha lesajnált) operaművészetéből írtam disszertációt – oda is kellett koncert, jött hát megint a huszonnégy dalból álló megunthatatlan, de vihetetlen édes ballaszt, a *Téli utazás*.

Most, születési centenáriumán próbáltam mindazt könyvbe foglalni, amit operaénekesi példája kapcsán érdemes. Álltam házaiban, hallottam hangját, olvastam írását, néztem festményeit – fizikailag sosem találkoztunk. Sebek érintése nélkül is hittem neki, ő pedig végső soron eljuttatott oda, ahol sok éve szolgálhatok.

Leteszem a terhet, a világ legtöbbet rögzített művésze gyűjtésének harmincéves igáját. És kínálom Utirajzait is, amelyek özvegye, Várady Júlia jóvoltából most színesíthetik betűtengernyi kritikus hódolatomat.

Boldog születésnapot, Mesterdálnok!

FOTÓ: MANDINER ARCHÍV